

Arbejdsherrernes Erstatningspligt.

Af Aleksis Petersen.

III.

Schweiz.

I Schweiz ere Forholdene meget brogede. I forskellige Kantoner findes der en forskellig almindelig Civilret, der indeholde forskellige Bestemmelser vedrørende Erstatningspligten. Desforuden findes der herom en Speciallovgivning, der omfatter hele Edsforbundet. Altsaa paa den ene Side en partikularretlig (kantonal) almindelig Civilret; paa den anden Side en Specialret, der er fælles for hele Edsforbundet.

Hvad først den kantonale Civilret angaar, er den systematisk kodificeret i 13 Kantoner. Den franske «Code civil» og «Code de commerce» gjælder ligefrem i Genève og i den saakaldte nyere Kantonsdel af Kanton Bern, det tidligere biskoppelig-baselske Juragebet, der i 1815 blev lagt til Bern. Her gjælde altsaa de ovenfor S. 73 omtalte Art. 1382—84 af «Code civil». I Kantonerne Vaud, Fribourg, Neuchâtel, Valais og Tessino findes der i de respektive Civillovgivninger Bestemmelser, der i det store og hele slutte sig til de franske. I Vaud ere de franske Bestemmelser skærpede; i Valais mildnede.

I Kantonerne Luzern, Solothurn, Aargau og den gamle Kantonsdel af Bern findes Lovbøger, der staa i samme Forhold til den østrigske «almindelige borgerlige Lovbog» af 1811 (ovenfor S. 80 fg.) som Kodifikationerne i det romanske Schweiz til den franske «Code civil». Kanton Zürich har sin egen selvstændige Kodifikation, den privatretlige Lovbog af 1854—56, og hertil slutter Schaffhausen (privatretl. Lovb. af 1864—65) sig med mindre Modifikationer, og Graubünden (Civillovbog af 1862) med noget større Modifikationer. De øvrige 9 Kantoner (eller 6 Hel-Kantoner og 6 suveræne Halv-Kantoner) have ikke nogen systematisk fuldstændig Kodifikation. — Denne Oversigt lader os forstaa, hvilket broget Virvar Schweiz frembyder. Nogle Kantoner, de romanske, have med Hensyn til Erstatningspligten principmæssigt emanciperet sig fra Romerretten; andre have ogsaa forsøgt sig i denne Retning, men paa forskjellig Maade og i forskjelligt Omfang; atter andre ere slet ikke komne ud over den. For at raade Bod paa dette Virvar har man allerede i flere Aar arbejdet paa Tilvejebringelsen af en Forbunds-Lovgivning, en fælles schweizisk Obligationsret.

Hvad angaar Speciallove med Hensyn til Erstatningspligten, ligger det i Sagens Natur, at de enkelte Smaakantoner ikke have kunnet præstere noget videre i den Retning. Disse Speciallove ere derfor væsenligt Forbunds-Love. Her maa mærkes Love vedrørende Transportanstalterne (Post, Telegraf, Jernbaner, Dampskibe) samt Lovbestemmelser vedrørende Fabrikdriften. Kun disse sidste ville vi her gaa ind paa.

Den forholdsvis meget demokratiske schweiziske Forbunds-Fabriklov af 23. Marts 1877 giver i sin Art. 5 Bestemmelser om Erstatningspligten, der skulle gjælde,

indtil Spørgsmaalet herom bliver ordnet ved en særlig Lov. Disse Bestemmelser ere de følgende:

a. Fabrikanten hæfter for den opstaaede Skade, naar en Mandatar, Repræsentant, Fabrik-Bestyrer eller -Tilsynhavende ved en Forsømmelse i Udøvelsen af Tjenesten hidfører en ansat Persons eller en Arbejders Tilskadekommen eller Død.

b. Fabrikanten hæfter ligeledes, naar, ogsaa uden nogen saadan speciel Skyld, ved Fabrikens Drift en Arbejders eller en ansat Persons Legemsbeskadigelse eller Død hidføres, saafremt han ikke beviser, at Ulykken skyldes højere Magt eller den Tilskadekomnes eller Dræbtes egen Skyld. Falder en Medskyld den Tilskadekomne eller Dræbte til Last, reduceres Fabrikantens Erstatningspligt derved i en tilsvarende Grad.

c. Ovennævnte Erstatningskrav præskriberes i to Aar at regne fra den Dag, paa hvilken Beskadigelsen eller Døden fandt Sted.

d. Forbundsraadet skal desuden angive de Industrier, der bevislig og udelukkende avle bestemte farlige Sygdomme, for hvilke Erstatningspligten ogsaa skal finde Sted.

Forøvrigt dømmer den kompetente Dommer i Skadeserstatningsspørgsmaalet, under Hensyntagen til alle Forhold efter frit Skjøn.

Altsaa: Den schweiziske Fabrikslovs Bestemmelser om Arbejdsherrernes Erstatningspligt ere til Gunst for «ansatte Personer» («Angestellten») og «Arbejdere»; de medføre en exceptionelt udvidet Erstatningspligt *e contractu*, Arbejdskontrakten. Kun ved nogle Præventivbestemmelser, som Fabrikloven indeholder i sin Art. 3 til Beskyttelse for «den omliggende Befolkning», tages der Hensyn til

Tredjemænd. Overtrædelsen heraf kan ganske vist ogsaa have en civil Skadeserstatningspligt til Følge (Art. 19), men efter de almindelige Regler om *obligationes ex delicto*. Endvidere: Arbejdsherren er ansvarlig for sin Repræsentants, sin Mandatars, sine tilsynhavende Arbejders Forseelse, men ikke for de almindelige Arbejders. Endelig: det, der skal erstattes, er i Almindelighed Tab paa Grund af Legemsbeskadigelse og Død; undtagelsesvis kan dog — hvad vel maa mærkes — indre (organisk) Sygdom stilles lig med ydre (mekanisk) Legemsbeskadigelse.

Om de praktiske Resultater af Art. 5 nævne Fabrikinspektørernes officielle Beretninger ikke meget andet, end at næsten alle Fabrikherrer ved Overenskomst med Assuranceselskaberne mod Ulykkestilfælde skyndsomst have dækket sig*).

Den ovenciterede Art. 5 i den schweiziske Fabriklov indledes med følgende Ord: «Om Erstatningspligt i Fabrikdrift («Haftpflicht aus Fabrikbetrieb») vil en Forbundslov bestemme det fornødne. I Mellemtiden gjælde» de ovenfor under a, b, c, d anførte Grundsætninger. Paa den Forbunds-Erstatningslov, der altsaa i Følge selve Fabriklovens Bestemmelse skal afløse de nuværende blot midlertidige Forskrifter, har man allerede arbejdet i ikke saa kort Tid i Schweiz. En definitiv Afgjørelse foreligger endnu ikke. Vi skulde naar den engang kommer i Stand, gjøre Rede herfor.

*) Prof. F. v. Wyss har i det af «Verein für Socialpolitik» udgivne Skrift om «die Haftpflichtfrage» S. 69—93 gennemgaaet Spørgsmaalet for Schweizes Vedkommende. Det Ovenstaaende antyder Hovedpunkterne i det Skema, han har lagt for sin Fremstilling.

(Fortsættes.)